

Izhaja vsak četrtek
in velja s poštnino vred
in v Mariboru s pošilja-
njem na dom
za celo leto 3 gid. — kr.
„ pol leta 1 „ 60 „
„ četrt leta — „ 80 „
Naročnina se pošilja
opravištvu v stolnem
farovžu.

Deležniki tisk. društva
dobivajo list brez po-
sebne naročnine.

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v poduk.

Posamesne liste
prodaja knjigar Novak
na velikem trgu
po 5 kr. — Rokopisi
se ne vlačajo, npla-
čani listi se ne spre-
jemajo. —

Za oznanila se pla-
čuje od navadne vrsti-
ce, če se natisne en-
krat, 8 kr., dvakrat 12
kr., trikrat 16 kr.

Naprave za uboge v krščansko-kat. cerkvi.

(Konec.)

Po načelih, kakor smo jih poslednjič opisali, uredil je sv. apostol Pavel po vseh srenjah preskrbljevanje ubozih. Ker tačas še krščanske države ni bilo, je tudi preskrbljevanje ubozih bilo zadeva zasebne (privatne) dobrotelčnosti. Vsak naj skrbi za svoje domače ljudi, za svojece in družino. Kdor tega ne stori, je kakor on, ki vero zataji, da še zlobnejši od nevernika (I. Tim. 5, 8.) Zarad neskrbnosti hišnega gospodarja naj srenja ne trpi, da si prihrani pomočkov za tiste, ki nimajo človeka, da bi za nje skrbel (I. c. 5, 16.) Če pa hišni gospodarji in sorodniki svojih preskrbeti ne morejo, pripada to kot dolžnost škofu, kateremu skrb za udove in sirote, za starčke in za delo nezmožne uboge, kakor tudi za jetnike pripada. Proti vsem bodi gostoluben.

Za preskrbljevanje ubozih služila je v skupna blagajnica. V njo so se devale nabire, ki so se ob določenih časih med sv. opravilom in sicer pred berilom alj epistelnom (collecta) poberale; darovanja vernikov na altarju pred darovanjem pri sv. meši. Vsi srenjčani se naj tega vdeležijo, tudi ubogi si naj odtrgajo nekaj od svojega zaslužka (const. ap. II, 36.). — Vrh tega bile so že v starodavnih časih v navadi škrinje za uboge po svetiščih (tako jih zove že Tertulian = arca; sv. Ciprian corban po židovskem). Vsakemu je pa bilo na prosto voljo dano, kedaj in koliko da hoče darovati. Od 2. stoletja počenši so pobožni kristijani posebno radi miloščine delili na gomilah svetcev in mučencev.

Skrb za uboge pa ni bila utesnjena le na ubožce v domači srenji, ampak se je mnogokrat, če je bilo treba, tudi širila na tujce, na stiskane brate v drugih krajih. Ko je na Judovskem lakota navstala, so brž verniki v Antiohiji sklenoli, svoji materi-cerkvi v Jeruzalemu pomagati (act. ap. 11, 29. sl.) Tje so pošiljale po navodu sv.

apostola Pavla podružnice v Abaji, Makedoniji in Galatiji nabranih miloščin. Po apostolski naredbi se celó neverniki niso smeli izključevati pri delitvi milodarov, le da so še le potem na vrsto prišli, ko so verniki preskrbljeni bili (Gal. 6, 10.)

Vsa uprava ubožnih naprav bila je škofovskim rokam izročena. Zatorej imenuje sv. Ignacij (ep. ad Smyrn. c. 8.; ad Trall. c. 2.) škofa očeta ubozih, branitelja udov in sirot. Brez njega se ni smelo ničesar početi. Visoki pomen tega reda je popisano (const. ap. II, 35.) tako-le: „Izročevanje miloščin v škofovske roke naj vernike vedno opominja, da ne dajejo miloščine toliko ubogim, marveč Bogu v dar, ki ga po svojem namestniku, škofu, ubogim razdeljevati pusti.“

— O tem, kako da škof miloščine deli, ni odgovoren nikomur razun Bogu samemu. Nasproti mu je pa sveta dolžnost, ne gledé na osebo, edino le po potrebi in vrednosti podpore dajati vsakemu. V pomoč pri tem so bili škofom diakoni in diakonje, ki segajo v apostolsko dobo (Rom. 16, 1. 2.; I. Tim. 5, 9.), ki so uboge po hišah zasledovali, njih po imenu, starosti in stanu zapisovali in zapisnike škofom pošiljali. Če je bilo treba, nosili so od škofa namenjene darove ubogim na dom. — Če je škofovski sedež izprazen bil, ali je bil škof pregnan, prevzela je nja dolžnost gledé ubozih skupščina duhovnikov alj presbitérij (Klemen Rim. do Korinč. 41.) Ni je bilo stiske, ne trpljenja, ne nadloge, ki bi se ne bila potolažila po ljubeznjivih podporah in osebnih postrežbah. Koliki utis je pač delala ta krš. ljubezen v onih časih, ko ubožec nikjer ljubezni in usmiljenja našel ni! Ta ljubezen je zmagala paganski svet. Po pravici je zamogel pisati prej imenovani sv. škof antiohijski, Ignacij: „Zunaj krščanstva ni je pomoči za jetnike, ne tolažbe za otožne, ne skrbi za udove in sirote, ne podpore za gladajoče in žejne.“ (E. ad Smyrn. c. 6.) In škof Dimitrij aleksandrijski (v prvi polovici 3. stolet.) piše o času, ko je za cesarja Galiena kuga

po mestu morila: „Premnogi naših bratov, vsi navdani bratovske ljubezni, niso sami sebi prizanašali, ampak so stregli bolnikom brez vse skrbi za se. Mnogo jih je pomrlo, drugi so pa po njih postrežbi ozdraveli. Tako je mnogo naših najboljših bratov, duhovnikov, diakonov in odličnih svetovnih svoje življenje za Kristusa dalo. — Pri paganih je bilo vse drugače. Od sebe so pahalili vse, katerih se je bolezen lotila, bežali so pred svojimi najbližnjimi, na steze metali na pol mrtve, mrličje pa brez pogreba puščali.“ (Evz. VII. 22.) V Rimu, ki je bil poln paganskih capinov in nemaničev, ni bilo potem, ko je krščanstvo povsod zmagalo, ne enega krščanskega berača, kakor piše papež Urban I. (223—230.)

In ko bi dan denešnji zamogla kat. cerkev po enacih načelih osnovati preskrbljevanje ubozih, bilo bi veliko manj družbinskih rev in napak. Ko bi zamogla to — pravimo. Od ene strani namreč menjka in to največ prave krščanske ljubezni, od druge strani pa ubožni blagajnici — varnosti, kajti se je vsak čas bati, da oblastnije cerkvi vzamejo, kar se je za uboge nabralo. —

Povzemimo zdaj ob kratkem, kar se nam iz tega raziskovanja samo po sebi podaja:

1. Najobilniši vir dobrodelnosti je krščanska ljubezen; sv. kat. cerkev, naslednica ljubezni Kristusove, je skrb za uboge vedno med svoje poglavitne dolžnosti štela.

2. Krščanska ljubezen ni slepa, marveč loči uboge, ki delati ne morejo, od onih, ki lenobo pasejo. Prvim za preužitek skrbeti so dolžni pred vsem sorodniki in domači, v drugi vrsti še le srenje; lenuhom se pa naj vrata pokažejo.

3. V resnici ubožnim se naj pomaga brez ozira na vero, prednost pred drugoverci pa imajo reveži istega veroizpovedanja.

4. Krščanska dobrodelnost se ne sme stisnjevati samo na domače ubožce, marveč se naj v posebnih primerljivejših razširja tudi na tujce.

5. Policieje za upravo ubožnih zadev ni bilo treba, dokler je živa kršč. ljubezen navdajala cerkvene srenje.

V luči teh krščanskih načel bodemo lahko spoznali, na kolikor in zakaj da so bile razne države gledé skrbi za uboge zavozile, in kako da bi bilo treba dan denešnji stvar prijeti, da se obožanju v okom pride. To bodi predmet prihodnjemu in poslednjemu spisu v tej zadevi.

Gospodarske stvari.

Dve vinorejski šoli na Slovenskem.

Prva vinorejska šola je naša mariborska od leta 1871; druga od lanskega leta je kranjska na Slapu v vipavski dolini. Ravnatelj jej je Slovenec, g. Rihard Dolenc, ki je že tudi v „Gospod.“ nekatere mikavne reči razglasil. Dne

29. okt. t. l. bila je na Slapu prva skušnja, ki se je v splošno zadovoljnost obnesla. Dopisnik z Vipave piše v „Slov.“ o tej šoli med drugim to-le: „Red in snažnost, ki se tu nahajata, prijazno in lično obnašanje učencev že na prvi pogled priča, da v zavodu vlada najboljši duh!“ „Učili so se sledeči predmeti: veroznanstvo, (g. župnik Koder), vinoreja, kletarstvo, (g. vodja R. Dolenc), kemija, računstvo, zemljičarstvo in spisje (pristav g. Kristan).“

To vse se je učilo, kakor se ume samo po sebi, v slovenskem jeziku. Čitaje to poročilo smo globoko vzdihnili mislé na mariborsko vinorejsko šolo. Učenci v tej šoli so v isti starosti in po veliki večini slovenskih starišev sinovi, in vendar ni v tej šoli ne poduka v veroznanstvu, niti ne v slov. jeziku. Od kod ta razloček? Oj, deželni odbor kranjski, ki je šolo na Slapu osnoval, je po večini naroden in konservativen, pri nas pa — nemšk in menda bolj liberalen. Na Kranjskem so spoznali potrebo, da se — domači ljudski šoli odrasli mladeniči tudi v sv. veri dobro podučé in čednega, krščanskega življenja privadijo, da bodo danas ali jutre pošteni; pri nas pa — nihče na to mislil ni, ampak eden slov. poslanec se je še gospodom nizko priklonil, da so nam šole takó uravnali! — Ali vipavski fantje tudi z velikih fajf kadijo, ne vemo; to pa vemo, da nikakor ni dobro, ako se kmečka mladež celó po zavodih — navadi potrate, ki je tudi zdravju škodljiva.

Vinska letina 1874.

Ravnatelj mariborske vino- in sadjerejske šole g. Goethe poroča v „St. Ldbt.“ o letošnji vinski letini, in ker je vinorejska šola v prvi vrsti Slovence namenjena bila, moramo nemško poročilo za Slovence v slovenščini posneti. Trud se splačuje, ker je spis podučen.

„Lepe nade“, piše g. ravnatelj, „ktere smo spisovale 5. svoje sporočilo meseca majnika t. l. o dobri vinski letini gojili, so žalibog skoro vse splavale po Dravi. Hoteči preteklo poletje s kratkimi besedami označiti, imenovati ga moramo mokro in mrzlo, z mnogo točo in hudimi škodljivimi plohami in obilnim raznim mrčesjem. Da se vino in sadje, naši poglavitni pridelki, niso kaj posebno obnesli, je toraj celó naravna stvar.“

Mrazi 29. aprila in 18. majnika, silne plobe 10. 13. 24. in 25. majnika, 14. in 15. junija, grozovita toča 28. in 29. junija in hude nevihte 25. julija z smodom kot nasledkom spomladanskih mrazov, so na razvitek trsa slabo delovale tako, da celó lepi, topli september in deloma tudi oktober zamujenega popraviti ni mogel.

Čeravno je trs od 15.—26. junija v precej ugodnem vremenu ocvel in so bili že 10. avgusta zreli grozdi ranega modrega burgundca, lavren-

ščaka po vinogradu sem ter tje najti, ni vendar grozdje, ker je stanovitne toplote manjkalo, napravljati moglo sladkorja, kakor ga je leto poprej napravilo, kljubu temu, da se je letošnje branje skoro 14 dni pozneje od lanskega leta začelo, namreč še le 20. oktobra.

Preiskave grozdja posamesnih trsnih sort in pomešanega mošta, ki so se letos 7. in 20. oktobra godile, so v primeri z lanskimi in predlanskimi preiskavami sledeče izneske podale:

Imena posamesnih trsov	1872		1873		1874			
	7. okt. pri bratv.		8. okt. pri bratv.		7. okt.		20. okt. pri bratv.	
	sladkor o/o	kislina o/o	sladkor o/o	kislina o/o	sladkor o/o	kislina o/o	sladkor o/o	kislina o/o
1. Barthajner zeleni (zelenika)	15.5	7.9	17	11	15	11	15.5	11
2. Blank modri	13	6.5	15	12	15.5	10	16	9
3. Burgundec modri, Lavrenščak	17.5	7.8	17.5	8	22	10	—	—
4. Burgundec beli	—	—	21	8	19.3	11.5	20	10
5. Žlahtnina bela in rdeča (Gutedel)	15	4.7	16.3	6	17	8	—	—
6. Zelenjak veliki	12	14.3	—	—	16	21	16.5	20
7. Belina žolta	15.5	8.9	18	13	17	10.5	18.5	10
8. Belina rdeča	—	—	20	8	18	10	—	—
9. Javor veliki beli	—	—	19	11	19.5	11	—	—
10. Kavka	15.2	10.8	19	9	19	11	19	10.5
11. Kolončan modri	15.5	8.7	16	9	16	11	16.5	10.5
12. Moslovec (šipon)	19	6	20	9.5	18	11	19	10.5
13. Muškatelec žolti	20	6	21.5	10	19	9.5	22	7.5
14. Ortlibar	18.5	5.1	20	7	20	8	21	7.5
15. Portugizec modri	16.5	4.4	18	6	19	6.5	—	—
16. Rizlec beli	20	7	19	9.5	17	10	18.5	9.5
17. Rdečevrtnik	—	—	20	12	14	15	16	12
18. Rulandec	17.5	6.7	21	8	22.5	9	—	—
19. Sulcevec modri	14.5	9.5	18	11.5	17	12	17.5	11
20. Zelenčič	19.5	5.8	20.5	7.5	19	9.5	—	—
21. Traminec rdeči	18	4.5	21	8	20.3	10	21	9
22. Laška rana modra.	18	7.6	15	9	18.5	9.5	—	—
23. Laški rizlec	15	6.8	19	9.5	18.3	10	19	9.5
24. Wildbacher	16	10	18	15	17	16	17.5	14
25. Cimotnik modri	18.5	5.2	17.5	9	18	11	18.8	10
Pomešani mošt	18.5	9	18	8	—	—	17	10

Iz te sostave je tedaj razvidno, da je v vinogradu mariborske vinorejske šole leto 1874, vsaj kar se dobrote vina tiče, za prejšnjima letnikoma zaostalo.

Ako se iz prej navedene sostave še kaj učiti hočemo, štejmo sladkorove množine vseh treh letnikov pri posamesnih trsih in tako dobimo sledečo vrsto, v kateri stojijo tisti trsi na prednjih mestih, ki so v teh 3 letih največ sladkora imeli, oni pa, ki so ga najmanj naredili, na poslednjih mestih:

1. Žolti Muškatelec,	3. Rdeči Traminec,
2. Rulandec.	4. Rumeni Ortlibar,

5. Zelenčič,	13. Žolta Belina,
6. Moslovec,	14. Rana modra Laška,
7. Beli Rizlec,	15. Wildbacher,
8. Modri Burgundec,	16. Sulcevec,
9. " Cimotnik,	17. Žlahtnina,
10. " Portugizec,	18. Modri Kolončan.
11. Kavka,	19. Barthajner Zelenika,
12. Laški Rizlec,	20. Modri Blank.

Sledeča sostava kaže, kateri trs je imel v zadnjih 3 letih najmanj kisline v sebi. Ti stopijo na prednjih, drugi na slednjih mestih:

1. Modri Portugizec,	11. Beli Rizlec,
2. Žlahtnina,	12. Moslovec,
3. Rumeni Ortlibar.	13. Rana, modra Laška,
4. Rdeči Traminec,	14. Modri Blank,
5. Zelenčič,	15. Kolončan,
6. Rulandec,	16. Barthajner Zelenika,
7. Muškatelec,	17. Kavka,
8. Modri Burgundec,	18. Sulcevec,
9. " Cimotnik,	19. Žolta Belina,
10. Laški Rizlec,	20. Wildbacher.

Iz teh sostav se one sorte lahko spoznajo, ki so po dobroti najboljše. Na dišavo in okus se pri ti sostavi ni gledalo.

Spremenjena Pravila

okrajne posojilnice v Ljutomeru.

II. O nadzornem svetovalstvu.

§. 15. Občni zbor izvoli na tri leta po večini glasov ob enem 15 udov v nadzorstveni svet. Volijo se z listki.

Ako ne bi že pri prvi volitvi vsi udje nadzornega sveta z večino glasov izvoljeni bili, se napravi ožja volitev, v katero pride dvakratno število neizvoljenih udov in to od tistih, ki so pri poprejšnji volitvi za izvoljenimi največ glasov dobili.

Tako se potem postopa naprej, dokler niso izvoljeni vsi udje nadzornega svetovalstva. Pri enakem številu glasov odloči žreb.

§. 16. Vsako leto izloči se tretjina udov nadzornega svetovalstva po žrebu. —

Po preteklih treh letih se pa vse nadzorno svetovalstvo ponovi.

§. 17. Ako pa kateri ud med službino dobo izstopi ali umrje, pride na njegovo mesto tisti, ki je pri poslednji volitvi za to mesto največ glasov dobil, kar volilni zapisnik kaže.

Način uradovanja.

§. 18. Udje nadzornega svetovalstva izvolijo izmed sebe predsednika in zapisovalca, kakor tudi nju namestnika. —

Za sklepati potrebna je navzočnost nadpolovice udov, in sklep je veljaven, ako večina navzočih za to glasuje.

Seje so ali redne ali izredne; samo pri sklicevanju izrednih sej je potrebno udom priobčiti tudi dnevni red.

Sejin zapisnik, v kterege se vpisujejo vsi sklepi na tanko, podpisuje predsednik in vsi navzoči udje.

Na zahtevanje načelstva in tretjine udov nadzornega svetovalstva mora nja predsednik sklicati tudi izredno sejo; potrebno je pa, da se mu predmet pretresovanja poprej pisмено naznani.

Razun slučajev, ki so v teh pravilih posebej omenjeni, imajo udje načelstva pri sejah nadzornega svetovalstva samo posvetovalen glas.

Na zahtevanje nadzornega svetovalstva mora načelstvo potrebna pojasnila o stanju blagajnice podavati in društvene knjige, spise, račune itd. za pregled predlagati.

§. 19. Udje nadzornega svetovalstva, ki so pravico razpolaganja s svojim premoženjem, ali državljanske častne pravice zgubili; ki so v konkursu, ali svoje dolžnosti proti društvu ne spolnujejo, ali ktere zaradi tega društvo tožiti mora, in kteri društvu protivno ravnaajo, — izloči občni zbor iz nadzornega svetovalstva.

Dolžnosti in pravice nadzornega svetovalstva.

§. 20. Nadzorno svetovalstvo nadzoruje delovanje načelstva in ima z ozirom na to pravico pregledovati knjige, spise in stan denarnice, in ako se pri tem kaka nepravilnost ali pomanjkljivost nahaja, mora to po primerni poti odpraviti.

Ako bi bilo potrebno, sme tudi udje načelstva od opravljenja odstaviti, dokler o tem občni zbor sklepa ne stori; skrbeti pa mora, da se društvena opravila za ta čas po namestnikih v redu dalje opravljajo in da je imetje denarnice popolnoma zavarovano.

§. 21. Posebe pa mora nadzorno svetovalstvo mesečne in celoletne račune in bilance na tanko pregledati, pretrati in se prepričati, da je to, kar računi in knjige kažejo, tudi resnično v blagajniški gotovini, v menjicah in drugih vrednostnih listinah i. t. d., o čemur se mora občnemu zboru s primernimi predlogi poročati.

§. 22. Nadzorno svetovalstvo zastopa društvo pri sklepanju pogodb z načelstvom in v tožbah med poslednjim in društvom.

Za poverenje (legitimacijo) pri tem služi mu zapisnik seje občnega zbora, v katerej se je nadzorno svetovalstvo izvolilo.

§. 23. Razun zadev, ki so v teh pravilih posebej navedene, je načelstvo vselej na odobrenje nadzornega svetovalstva navezano, in to:

- a) pri sprejetju ali odstavljenju društvenih uradnikov in ustanavljanju njih plače;
- b) pri sklepanju pogodb za stanovanje, naročilo pobištva ali prodajo taistega;
- c) pri sestavljanju pravičnega poduka in ustanavljanju načina, kako da se naj knjige vodijo;
- d) pri nalaganju gotovine, ki se v blagajnici kot nepotrebna in prekoredna nahaja;
- e) pri sklepu, koliko obresti in provizije da se naj od podeljenih posojil plačuje, kar se ima vsakokrat javno naznaniti;
- f) pri dovoljenju zalog in posojil vsake vrste, kakor tudi njih podaljšanju; in

g) pri sprejemanju posojil v društveno denarnico med mejami, ktere je za to občni zbor napravil.

§. 24. Načelstvo sprejema samostojno denar, ki se v društveno blagajnico vlaga; nadzorno svetovalstvo pa skrbi za to, da se zastran povračila teh posojil postavijo primerni obroki, in da ti obroki v razmerju stojé s tistimi, po kterih društveni denar in záloge zopet v blagajnico nazaj tekó. —

§. 25. Načelstvo z nadzornim svetovalstvom skupaj sprejema društvenike in društvene uradnike iz službe deva.

V taki skupni seji mora nad polovico udov načelstva in nadzornega sveta navzoč biti.

Državni zbor.

V tajni seji odločil je drž. zbor, da se sme s poslancema Schöffelnom in Schönererjem kazenska preiskava pričeti, dasi je prvi že na pol stvar sam poravnal. Ta sklep demokratom, med ktere spada tudi Schöffel, močno pod nosove kadi. Pa čudno bi res bilo, ko bi se prostost (imuniteta), vsled ktere je poslanec za to, kar v zbornici govori, neodgovoren, raztezala tako dalje, da bi tudi za to, kar zunaj zbornice dela in govori, neodgovoren bil.

V 75. seji se do vlade stavi interpelacija, ktera kaže, koliko sitnob da dela vladi in šolskim organom liberalstvo učiteljev. Deželni šol. nadzornik na Českem, duhovnik Mareš, je namreč v poročilu o žalostnem stanju srenjske realke v Budjevicah nasvetoval, da naj dež. šol. svét ravnatelja realke, Lipperta, nemudoma odstavi, češ, da ni edinosti med učiteljstvom, pri mladeži pa reda in napredka ne. Vsled tega poročila je sklenil dež. šol. svét ravnatelja v disciplinarno preiskavo dejati. V tem je pa omenjeno realko država na svoje stroške prevzela in mestni zastop je ravnatelju naznanil sklep, da so pogodbe z učiteljstvom prenehale. Učitelji so se pri ministertvu pritožili, nekteri so zopet službo dobili, namesto Lipperta se je pa drug ravnatelj imenoval. —

Poslanec dr. Bareuther stavil je torej s tovariši interpelacijo do ministra in jo podprl s tem, da ni res, kar se je gledé Lipperta poročalo, ki nema drugega greha, kakor da je z ozirom na verske reči svobodomiselni školnik, ktereга so se hoteli iz lepa znebiti; da je srenjski zastop pogodbo prelomil, ter ne bi srenjski učitelji pri takem postopanju pravne obrambe več imeli; da je slednjič Lippert liberalcem čisto po volji. Vprašalci torej tirjajo, da minister učitelje proti samovoljnosti (?) srenje brani, ravnatelju čast in službo povrne, dež. šol. svét pa na odgovor postavi, češ, da je svoje meje prestopil. —

Göllerich razvija svoj predlog o vrvnanju politične uprave. Stvar zadeva posle, ki so se političnim gosposkam vzeli in srenjam

v področje dali (izročene opravila). Govornik poudarja, da ni na tanko določeno, kaj da naj srenje in kaj gosposke opravljajo, ter je vsled tega mnogo prepričan zastran pristojnosti; izročene opravila delajo srenjam mnogo stroškov, iz druge strani pa nemajo izvrševalne oblasti, brez katere ne morejo nič opraviti. Nasvetuje toraj, da se stvar izroči odboru 9 udov v pretres; dr. Herbst pa predlaga in zbornica temu pritrdi, da se voli v odbor 24 udov, naj bi kolikor mogoče misli vseh strank se razodele. — Do 77. seje še nismo brali volitve tega odbora, v katerem bi ne smel manjkati g. Herman, zvedenec v teh zadevah.

Nadaljeval se je v tej in naslednjih sejah razgovor o delniški postavi, kateri se godi, kakor vsakej reči, ki prepozno pride, da nihče ž njo zadovoljen ni.

V odboru za pretresovanje državnega proračuna je pri stroških za „bogočastje“ minister Stremayr z Suessem in Giskro mnogo opraviti imel. Obema ni prav, da se iz cerkvene zaloge, ki je napravljena bila iz zaprtih samostanov, leten znesek daje raznim redovnikom, kar pa je ravno tako pravično, kakor če n. pr. minister poljedelstva iz davščin vsako leto odloči nekaj zneskov za povzdigo poljedelstva. — Minister Stremayr se ni mogel vprašalcev drugače odkrižati, kakor da jim je obljubil do prihodnjega leta natančno likvidacijo, to je, da se bo pri vsakem kloštru, pri vsakem zavodu, ki dobiva pomoči iz cerkvene zaloge, preiskalo, po kakej pravici da pomoči dobiva. To je skoro tako, kakor da bi se bilo dozdej komu po krivici plačevalo iz cerkvene zaloge!

Za cerkvene potrebe na Štajerskem dovolil je odbor 250.000 gld., na Koroškem 80.600 gld., na Kranjskem 107.000, na Tržaškem 52.000, na Goriškem 74.000, na Istrijskem 71.000 gld. — Čudno pa, da se pri postavku 500.000 gld. „duhovnikom v podporo“ nihče oglasil ni, ko je vendar jasno kot beli dan, da se mora s tem cerkveni zaklad v kratkem času celó izprazniti, kajti je letos že 4. znesek enake visokosti kakor prejšnji, ki znašajo dozdej skupaj že 2 milijona! Redna plača se s temi „darovi“ nobenemu zboljšala ni, toraj tudi gmotno stanje ne. Tukaj bi bilo treba varčnosti, ne pa pri ubozih goldinarjih, ki jih premajajo samostani. — Lepa je tudi, kar je minister nauka odgovoril Suesu na vprašanje, kako to, da se za duhovske izobraževališča od leta do leta manj v proračun postavlja. Minister je rekel, da za to, ker je če dalje manj kandidatov duh. stanu! Kdo je pa tega kriv? V prvi vrsti država sama, ki profesorje preslabo plačuje; slabeje ko so ti plačani, menj se da izvrstnih učnih moči dobiti in ohraniti, manj slaven je tudi glas učilišč, ki nemajo posebno vabljive moči za mlade ljudi. V drugi vrsti je tega kriva vojaška postava, ki jemlje bogoslovnice najboljše učenec. Namesto pa kolikor se da te napake odstra-

niti, se stiska in odbija če dalje bolj strošek, da mora pešati katoliško življenje, katoliško znanstvo, — gorje pa cerkvi v sedanjem času brez izobraženega duhovenstva!

V „pravni“ državi avstrijski se ravno postave, ki varujejo „pravno“ stanje državljanom, kaj slabo izvršujejo. Nov dokaz temu je to, da se gozdnarska postava od l. 1852 še zdaj ne izvršuje. To je v odboru za državni proračun izrekel sam minister poljedelstva. Ko ga je namreč poslanec Korb vprašal, ali bi ne kazalo postavo predelati in za nadzorstvo postaviti pri okr. gosposkah gozdnarskih uradnikov zvedencev, je odvrnil minister, da je treba pred vsem omenjeno postavo v življenje spraviti, ker bi še le nje izvrševanje pokazalo, česar treba popraviti; uradniki bi pa preveč stroškov prizadevali in — zasebnikom v gozdnarskih zadevah preveč vmes govorili!

Dopisi.

V Ljutomeru 26. nov. (Cerkv. predstojništvu in faranom v preudarek.) Radovedni smo, kaj da bo neki naš g. organist, ki se je že večkrat te službe odpovedal, jo že enkrat za dalj časa celó odložil, samo da še nekatere krajcarje več od faranov ali pa cerkve iztisne, napravil zdaj, ko se je oglasil za tukajšnjo podučiteljsko službo mlad gospod, kateri je tudi v muziki našemu dozdanjemu organistu kos, pa vendar vsega tega kakor on ne bo tirjal, je pa podpore bolj potreben in tudi vreden, ker se iz mnogo boljše službe semkaj poda.

Opozorujemo tedaj cerkveno predstojništvo in pa farane na te okoliščine, ki res zaslužijo preudarka. Naš dozdanji g. organist se ne bo mogel na posebne zasluge za cerkev in cerkveno srenjo sklicevati, ker je bil za svoje opravila tudi dostojno plačan.

Iz Celja 23. nov. (Nova bolnišnica.) Nekdaj je celjska bolnišnica tako imenitna in bogata bila, da je še l. 1729. 18 duhovnikov na nje ime pravico do užitka (tischtitel) imelo. Njej je pripadala 1. gosposkina pravica sv. Duha, ktera njej je nesla po poročilu celjske kronike 1300 fl. na leto; 2. bolnišnica s kapelico sv. Elizabete, žitnica, klet, hlev, dva skednja z kozolcem in terilnico; 3. vrti, njive, travniki in vinogradi. Novejši čas je pa po prodanih posestvih tako obožala, da spada zdaj med najslabejše naše dežele. Leta 1784 so se denarji raznih cerkvenih bratovščin celjske farne cerkve v svoti 878 gold. v pomoč vzeli in bolnišnica se je vnovič popravila. — Ko se je l. 1798 v tačasem minorškem samostanu na veliki četrtek ogenj vnel, ki je skoro vse mesto vpepelil, pogorela je tudi bolnišnica in se je potem le za silo postavila in z deskami pokrila. K a p l a n u Žigi Juvančiču in trgovcu Pavlu Kajndelsdorfer-ju so se imeli Celjani zahvaliti, da sta s svojim trudom l. 1824 po mestu

nabrala 1209 gld. in bolnišniško poslopje popravila, kakor še zdaj stoji. — Poslopje ima po večjem odsolnčnem in premalo zračne izbe, zato se je že dolgo govorilo, da bi mestjani kako boljšo hišo za bolnike preskrbeli. — Pretečeno jesen se je mestnim očetom posrečilo, v ljubljanskem predmestju hišo rajnega kamnoseka Hofer-ja kupiti, katero so, kolikor se v kratkem času da, popravili tako, da so 14. t. m. bolnike v njo prenesli. Dali so tej bolnišnici ime „Gisela Spital“. Izbe novega poslopja so lepše in prijetnejše od prej imenovanih, pa prostora še tudi v tem stanovanjskem ni več, kakor v starem, in se je bati, da bo v zimskem času preveč bolnikov moralo v posamesnih izbah ležati, dokler se ne bo poslopje povečalo, kakor je namenjeno.

Stari so pri stavbi bolnišnice vselej tudi mislili na duhovno tolažbo bolnikov, in so, če le mogoče, kapelice bolnišnicam prizidavali. Denešnji mestjani na kaj takega ne mislijo; če se pa uresniči govorica, da je celjskega župana volja usmiljene sestre bolnikom v postrežbo iz Gradca poklicati, se bo tudi za duhovske potrebe bolnikom skrbelo.

Iz Celjske okolice. („Kapunovdvor.“ Kateketiške jeremiade.) G. dopisnik iz Celja poroča v 45. številu „Gosp.“, da je optijski „Kapunovdvor“ na prodaj in meni, da bi bil prav sposoben za šolske sestre, katerih je v Celju prav silno potreba, čemur mu prav radi pritrdimo. — Ne bi li bilo prevdarka vredno, ko bi ga preč. kn. škof. konzistorij kupil iz glavnice, iz katere se podpirajo dostikrat prav nevhvaležni dijaki, in bi se šolske sestre tje poklicale. Tako bi se posestvo cerkvi in škofiji ohranilo, ženski mladeži pa krščanska vzreja zagotovila.

V kratkem času smo duhovni Lav. škofije prejeli dva „učna načrta za krš. nauk na ljudskih šolah v Lav. škofiji.“ enega od preč. kn. škof. konzistorija, drugega po srenjskih zastopih. Prvi je tiskan v „narodni tiskarni v Mariboru“, drugi v „društveni tiskarni v Gradcu.“ Oba delita učno stvarino čisto enako po razredih, v poglavitni reči sta si pa nedosledna. Od kn. škof. konzistorija poslani poveda, koliko ur da imamo ali smemo krščanski nauk po posamesnih razredih podučevati; — od srenje poslani pa število učnih ur zamolčuje. Poleg najnovejšega ministerskega ukaza je v I. razredu odložena za krščanski nauk le ena ura na teden, po načrtu od preč. kn. škof. konzistorija poslanem pa dve. Kterega se imajo kateketi držati? Sicer je ta določba zmedena in nejasna, kakor nova šolska postava sploh; kajti v ljudski šoli na kmetih sta najmanj 2 razreda v eni sobi. Kdo bo tedaj odstopil: učitelj ali kateket? Ali hočeta oba naenkrat v eni sobi podučevati?

Ko mi je g. učitelj uradno naznanil, začel sem premišljevali, kaj da mora temu vzrok biti, da je za kršč. nauk le ena ura na teden

odložena, najti pa nisem mogel pravega vzroka: toraj mislim, da je postavodajna oblast le hotela nekoliko privoliti liberalnim kričačem, ki bi radi kateketa in verski poduk prej ko mogoče iz šole pahnili. Vlada si je mislila: Pri drobnih otrocih ne bo toliko škodovalo, kričačem pa se nekoliko jeziki zavežejo, če se v najnižjem razredu ena ura kat. poduku odškrne.

Zdaj začnem računati, v koliko urah da bode kateket v šolskem letu prav za prav kršč. nauk razlagal, in sem našel to-le:

Leto ima tjednov	51
za šolske počitnice je odločenih	6
v letošnjem šolskem letu 1874/5 odpade na cerkvene in šolske praznike ur	10;

ako se podučuje kršč. nauk po enkrat na teden, ostane za-nj v letu celih 35 ur!

Prevdarimo, da se v začetku leta šola slabo obiskuje, da potem zima pride; slabo obleko otrok, daljni pot, slabo vreme, bolezen; da je dostikrat kateket po opraviilih svojega poklica zadržan v šoli priti, — in ostaje še kakih 20 ur na leto za kat. poduk pri otrocih, ki ga najbolj potrebujejo, ker si sami celó nič pomagati ne morejo. Ako ne bo sv. Duh kateketa in otroke bolj podpiral in razsvetljeval, kakor je postavodajalec, bodo prav slabi kristjani iz šole prihajali. — Kdo se bo pri vladi potegnil za krščansko vzrejo šolske mladeži? Kaj bo z ljudstva, če se mu mlada korenina v šoli okuži? Ali smo res že tako dalječ, da nema cerkv. oblast pri šoli ničesar več govoriti? Kaj delata duhovna uda v dež. šol. svetu?

Oba načrta priporočata enake knjige za kršč. nauk, ki se dobivajo v c. k. založbi šolsk. knjig na Dunaju. Kdor ima priložnost s šolarji se pečati, poišče si primernih bukvic za podučevanje. Za vsak šolski predmet dobiva se obilno primernih šolskih knjig, le za kršč. nauk imamo najbolj nevkretno, nepraktično. Naj neprimerniši katekizem pa je: „Krščanski-katoliški nauk okrajšan.“ Kdor otroke sili, da se naj iz teh bukvic na pamet učijo, ni učenik, marveč mučenik svojih učencev. Tudi so knjižice za kršč. nauk predrage. Kranjci imajo kaj čeden in za otroke — šolarje mičen, po vsem praktičen katekizem, ki ni predrag.

Oba načrta podučujeta kateketa, da naj v I. razredu, v katerem otroci še brati ne znajo, „jih ustmeno v pripovedkah podučuje.“ — Tristo medvedov! ako mi kdo pove in dokaže, da je kedaj ali še zdaj kateri kateket otroke, ki še brati ne znajo, drugače uči, kakor v pripovedkah ustmeno, kupim mu „Brenceljna“ za celo leto! —

Politični ogled.

Avstrijske dežele. Cesarska rodovina zgubila je enega svojih udov: Nadvojvoda Karl Ferdinand je 20. t. m. v svojem gradu v Židloho-

vicah na Moravskem v 67. letu svojega življenja po dolgem trpljenju umrl. Pokojni je bil sin nadvojvode Karlna, slavnega zmagovalca Francozev pod poveljem Napoleona pri Asperu 1809, in brat maršala nadvojvode Albrehta, zmagovalca Italijanov pri Kustoci. Bil je pokojni general konjištva, lastnik 51. polka pešcev in ruskega polka bielgorodskih ulanov. — Dne 22. t. m. se je truplo po železnici na Dunaj pripeljalo, kjer je bil v ponedeljek 23. t. m. slovesen pogreb.

Vse kaže, da začenja zdaj res, kakor je tudi minister Stremayr pred svojimi volilci v Voitsbergu rekel, gospodarska doba ustavaške vlade. Posvet o delniški postavi bo skoro pri kraju, državni proračun je z večine tudi že goden za obravnavanje v zbornici; dne 25. t. m. pa začne tudi gosposka zbornica z gospodarskimi rečmi. — Prerokinja ustavakov, „N. fr. Pr.“, poveda uzroke, zakaj da imajo gospodarske zadeve prednost pred — kofesionelnimi, ki se liberalnih poslancev držé, kakor poliska mlinarjev alj pa saje strgarjev. „Kakor je“ — piše omenjeni list — konfesionelna postavodaja važna ter sega globoko v občansko življenje, je vendar v naši domovini še mnogo družih stvari, ktere rešiti je še bolj nujno“. — Taka stvar je n. pr. neprestani „borzni polom“, ki mora posebno ustavakom prav do živega segati, ker njih glasilo pravi, da se „ustavaki prej dobro počutiti ne morejo, „dokler nimajo polnih mošenj“. Le kdor polno mošnjo ima, „si dela pogum v boju zoper mračne oblasti praznoverstva in zbebovanja“. (Sveti božji križ! To so lepa imena za — kat. cerkev in duhovski stan!) Po tem takem se imamo katoličani res Bogu zahvaliti, ako imamo nekoliko miru pred daljnjimi „verskimi“ postavami, ker je dopustil „denarni polom“, ki je liberalne postavodajalce na toliko stregnil, da hočejo poprej „polnih žepov“, potem še le se zopet spravijo dobre volje nad kat. cerkev! Upati pa je, alj prav za prav bati se je, da se ne bodo podrtine tega groznega „poloma“ tako lahko in naglo pospravile.

Kranjsko. Da se je kupčijska zbornica razpustila, ni toliko obžalovati, ker je od 24 udov samo še 16 jih bilo, namestnikov za te pa tudi premalo, in ker bi za pol leta itak nova volitev biti morala. Kar je pa krivo, je to, da ni vlada že lani dopolnilnih volitev zvršila in da hoče zdaj krčmarjem in nekterim manjšim obrtnikom volilno pravico vzeti. Zoper to se utegne kdo v držav. zboru oglasiti. — Zarad nekega dopisa iz Dunaja je bil neki list „Slovenca“ uplenjen in 19. t. m. vrednik g. Pevec od mestne sodnije obsojen v zapor za teden dni in zgubo 300 gld. na kaveiji. Zagovornik vrednikov g. dr. Costa je zoper to obsodbo napel pritožbo, ker imajo po postavi le porotniki izreči, ali je spis kazni vreden ali ne, je li toraj vrednik kriv ali ne, sodnik se je pa le skliceval na to, da je že deželna sodnija izrekla, da je vrednik kriv, ker je zanemarl dolžno skrb.

Razne stvari.

(Srenjski zastop mariborski) je vsled poslednjih prigodkov razpuščen. Nove volitve se bodo vršile pod uplivom politične gosposke. — Tako je konec prepiru, kdo da je bolj proti postavi ravnal: župan ali pa srenjski odbor. Vsaka stran ima prilike in uzroka dovolj, svojo vést spraševati.

(Zastran doplačevanja na delnice banke „Slovenije“) naznanja slav. bankino ravnateljstvo, da poteče 3. obrok (termin) za prvo polovico doplačila dne 18. decembra. — Prvi obrok za doplačilo druge polovice izteče 20. dec. t. l.

(Izpred celjske sodnije.) Pretekli teden so se vršile porotniške obravnave in so bili obsojeni: Tajčar Julijana, tožena zarad umora svojega otroka, bila je le kriva spoznana prikrivanja svojega poroda in obsojena v 3mesečni zapor. — Haložnjak J. in Muršec Kat. zarad tatvine v 6letno ječo; Vavhnik Jak. zarad pokaženja upnih papirjev v 14 dni zopora; Knez Vink. je bil nekriv spoznan; Krhlenko A. zarad tatvine v 3letno ječo; Strah Jož. zarad oskrunbe v 2letno ječo; Jazbec Jan. zarad tatvine v 7letno ječo z enkratnim temnim zaporom vsak mesec; Hanžekovič Mat. zarad ropa v 3letno težko ječo z mesečnim postom.

(Kako se obljube delajo in spolnujejo.) „No Ančka!“ pravijo g. fajmošter, „kdaj boš omislila cerkvi lušter, (svečnik) katerega si obečala?“ — „Gospod, ko sem pa uboga! Naj pa to za uboge ostane!“ Tako se je zgodilo v neki slov. fari.

(Hrvat poštenjak) ne pa telegraf ali žandar, pomagal je č. g. straniškemu župniku do ukradenega konja in voza. Tat, vojašk begun, madžarsk potepuh, je hotel konja z vozom vred v Kraljeveh na Hrvatskem tamošnjemu mesarju prodati za 40 gld. Pošteni Hrvat, videvši, da pravi gospodar robe za tako bodikaj ceno oddati ne more, da človeka takoj prejeti in sodnji izročiti, kder je tatbino obstal. Ako bi tat le za eno ves dalej šel, bi bil prišel med židove — in g. župnik bi svoje lastnine gotovo ne bil nikdar zasledil.

(Kat.-pol. društvo v Slovenj-gradu) bode imelo zbor prihodnjo, t. j. prvo adventno nedeljo. Začetek ob 1/2 4 popoldne. Vse ude vljudno vabi odbor.

(Spremembe v Lavantinski škofiji.) Č. g. Vraz Jožef starj. je imenovan za kurata pri Materi božji v Puščavi in č. g. Sever Jožef za kurata v Podgorju. — Prestavljeni so gg. kaplani: Galun Juri v š. Peter v Medved. selu, Šumer Mih. v š. Janž na Dravsk. polju.

(Za družbo duhovnikov) so nadalje vplačali čč. gg.: Glaser 19 gld. (poprej že 51 gld.); Kalin Ivan, Stiplovšek in Urek po 11 gld., Pražen 1 gld. letn., Vraz Janko 22 gld.

Udom družbe duhovnikov.

Odbor „družbe duhovnikov“ je v svoji seji dné 18. t. m. določil, da se koncem t. l. sklene prvi račun, ki bo obsegal prvo in drugo društveno leto. Zavoljo sklepanja računa in z ozirom na §. 9, št. 3. družtv. pravil prosi toraj vse gg. družbenike, kateri za prvo ali drugo leto še niso vstanovnine in letnine vplačali, da bi blagovolili zastalo prej ko prej poravnati. Odbor družbe duh. v Mariboru dné 19. nov. 1874.

Žalujemo s srcem nánanzamo vsem sorodnikom in znancem, da nam je nemila smrt našo ljubo mater, oziroma soprogo in hčer,

gospo **Karolino Orožen**,

po kratki bolezni in sprejetih sakramentih za umirajoče, v 46. letu njene starosti 21. t. m. vzela. Večni ji spomin!

Antonija Mastnak,
nje mati.
France Orožen,
njen mož.

France
Emil
Aleksander } njeni sinovi.

Loterijske številke:

V Trstu 20. novembra 1874: 66 44 87 56 62
Prihodnje srečkanje: 5. decembra.

Na prodaj

1—3

je nezgorljiva **denarnica** Nr. 8 umetne so-
stave z dvema oddelkoma, k vsakemu posebne
vratice, ključavnice in zapahi; zgornji oddelek s
„tresorjem“ in drugimi napravami za denar in
vrednostne stvari, spodnji za knjige itd. Prav po
ceni za dobiti pri

Jož. Martini, ključavničarju v Mariboru.

Velika loterija

raznih stvari,

srečkanje dné 15. decemb. 1874.

Čisti znesek namenjen je vzreji uboge mla-
deži v zavodih čč. Mehitaristov (po Jutrovem).
Srečka po 50 kr. dobiva se v c. k. loterijni nabiri,

gospe **Karlsberger**

v Mariboru, poštni ulici, šte. 22.

2—3

2—3

— Od leta 1767 —

Svetinja
za napredek

Svetinja
za zaslugę

ALBERT SAMASSA,

c. kr. dvorni zvonar, izdeljevalec strojev in raznoterega orodja pri gašenju ognja

v Ljubljani,

priporoča p. n. cerkvenim predstojnikom in občinskim zastopom:

Vbrana zvonila

z vso potreščino, kakor jarmi, ojnice, okovi. Zvon
tudi 40 centov teže, zamore en mož zvoniti; dalje
priporoča vse vrste

brizgalnic, orodja za gašenje, vodnjake, cer-
kvene svečnike iz medenine, ventile, šravbe
itd. itd.

po naj nižji ceni.

Občinam in gasilnim društvom, da si zvonove in gasilno orodje lahko omislijo, privolim

plačevanje v obrokih.

Diploma
pripoznanja

Díploma
pripoznanja

— 14 svetinj —